

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA
VALSTS TIESU EKSPERTĪŽU BIROJS

Hospitāļu ielā 55, Rīgā, LV-1013. Tālr.: 67374010, tālr./fakss: 67517749. Fakss: 67517731.

Rekomendācijas lietisko pierādījumu izņemšanai notikuma vietas apskates laikā

Rīga, 2005

SATURS

1.	Šķiedru izņemšana	4
2.	Šķiedru paraugu izņemšana seksuālos noziegumos, ja nav aizdomās turētā	7
3.	Šķiedru noņemšana no liķa	10
4.	Krāsas pārklājumu un materiālu izņemšana	13
5.	Stikla lausku izņemšana	16
6.	Augsnes paraugu izņemšana	19
7.	Automobiļa apgaismojuma lukturu kvēlspuldžu izņemšana	23
8.	Metāla paraugu izņemšana	25
9.	Dzīvnieku matu izņemšana	27
10.	Augu valsts izcelsmes objektu izņemšana	29
11.	Paraugu izņemšana pēc ugunsgrēka	31
12.	Šķiedru un tekstilizstrādājumu, krāsas pārklājumu, stikla, augsnes, polimeru izstrādājumu un to fragmentu, automobiļu kvēlspuldžu, metāla, dzīvnieku matu, augu izcelsmes paraugu iesaiņošana un uzglabāšana	33

1. ŠĶIEDRU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: šķiedras, šķiedru kontakts, salīdzinošā izpēte

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus šķiedru mikrodaļiņu izņemšanai notikuma vietā, lai nosūtītu tās ekspertīzei. Rekomendācija apraksta arī izņemto paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem šķiedru materiālus notikuma vietās.

Tekstilšķiedru mikrodaļiņas notikuma vietā no priekšmetu virsmas izņem tikai tad, ja priekšmetus (apģērbu u.c.), uz kuriem ir tekstilšķiedru mikrodaļiņas, nav iespējams nosūtīt uz Valsts tiesu ekspertīžu biroju.

UZMANĪBU!

Ja uz priekšmeta ir dažādi materiāli (pulvera pēdas, asinis, āda, šķiedras u.c.), tad, lai nepazaudētu tos – konsultēties ar VTEB ekspertiem par šo objektu izņemšanu.

---

3. Definīcijas

3.1. Lipīga plēve – caurspīdīgs materiāls ar lipīgu slāni (pamatne ar lipīgu slāni, kura pārklāta ar caurspīdīgu plēvi).

3.2. Piesārņojums – nevēlama citu šķiedru pārnese. Nepieļaut plēves, ar kuru izņem šķiedras, piesārņojumu ar citām (parauga izņēmēja apģērba, blakus esošu priekšmetu u.c.) šķiedrām.

3.3. Priekšmeti-nesēji - objekti, par kuriem ir aizdomas, ka tie ir bijuši kontaktā ar šķiedru materiālu.

Šķiedru mikrodaļiņu priekšmeti-nesēji var būt:

- apģērbu priekšmeti, kuri ir bijuši saskarē ar citiem apģērba priekšmetiem;
- nagi un zemnagu saturs;
- aukstie ieroči un darbarīki, kuri bijuši saskarē ar šķiedru materiālu;
- transporta līdzekļu daļas, kuras bijušas saskarē ar šķiedru materiālu;
- dažādi priekšmeti (logu rāmji, palodzes utt.);
- roku delnas (cīņas rezultātā);
- kakla rajons (žņaugšanas gadījumos);
- citi priekšmeti, kas varēja būt saskarē ar šķiedru materiālu.

3.4. Šķiedru mikrodaļiņas uz priekšmeta – nesēja. Šķiedras, kas saskares rezultātā nokļuvušas uz priekšmeta – nesēja.

3.5. Salīdzināmais paraugs. Mazs tekstila gabaliņš no salīdzināmā šķiedru materiāla.

3.6. Priekšmeta - nesēja paraugs. Mazs tīrs tekstila gabaliņš no paša priekšmeta - nesēja šķiedru materiāla.

4. Instrumenti un materiāli

- Balts halāts, cepurīte;
- polimērmateriāla cimdi bez talka;
- 70 % spirts;
- salvetes;
- smalka pincete;
- mazas šķērītes;

- plastmasas maisiņi ar aizspiedēju (6 x 8 cm);
- plastmasas konteineri;
- papīra aploksnēs un kārbas;
- speciālās caurspīdīgās plēves (~ 5 x 10 cm) šķiedru mikrodaļiņu izņemšanai.

UZMANĪBU!

Nelietot izolācijas lentas vai citas līmlentas! No tām nav iespējams noņemt šķiedru mikrodaļiņas, un līdz ar to šķiedras nav nederīgas tālākai izpētei.

---

5. Vispārējās prasības paraugu izņemšanai

- Jābūt ļoti uzmanīgam pie šķiedru mikrodaļiņu izņemšanas, lai izvairītos no piesārņojuma. Darbā izmantot – cimdsus, halātus, cepurītes. Darba piederumus un galda virsmu, uz kuras apskata lietiskos pierādījumus, notīrīt ar spirta šķīdumu un salveti.
- Lietisko pierādījumu apskati jāveic uz balta blīva papīra.
- Izņemt un iesaiņot paraugus pēc iespējas ātrāk pēc notikuma.
- Apģērbs un citi priekšmeti, uz kuriem varētu būt šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi, nedrīkst saskarties ar citiem šķiedru materiāliem (ar tā cilvēka apģērbu, kurš veic izņemšanu, ar mēbeļu audumiem, galdautiem u.t.t.).
- Aizdomās turētā un cietušā apģērba priekšmeti nedrīkst saskarties viens ar otru, it sevišķi, ja nepieciešams pierādīt to savstarpējo kontaktu. Ja iespējams, aizdomās turētā un cietušā apģērba priekšmetus apskatīt uz atsevišķiem galdiem. Ja apskati veic uz viena galda, tad pēc viena apģērba komplekta apskates, galda virsmu jānotīra ar spirta šķīdumu un salveti un jāuzklāj citu baltu blīvu papīru.
- Nav pieļaujama apģērba priekšmetu purināšana, mazgāšana, tīrīšana un cita veida darbības, kā rezultātā var pazust šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi.
- Priekšmetus, uz kuriem varētu būt šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi (aukstie ieroči, darba rīki, dažādas transporta detaļas), jāiesaiņo tā, lai šie uzslāņojumi netiktu pazaudēti, kā arī lai nenāktu klāt sveši.

UZMANĪBU!

Katru priekšmetu jāiesaiņo atsevišķi.

Lietiskajiem pierādījumiem, kurus nosūta uz ekspertīzi, jābūt sausiem.

---

6. Darba gaita

- Jāievēro secība, izņemot dažādus izpētes objektus no priekšmeta - nesēja. Ja uz priekšmeta - nesēja ir lielas (ar aci redzamas) citu priekšmetu daļiņas (stikla, augu u.c.), tās ar pinceti noņemt un iesaiņot papīra aploksnēs. Uz iesaiņojuma norādīt, no kuras vietas tās ir izņemtas.
- Mitrus apģērbus, apavus u.c. priekšmetus iesaiņot filtrpapīrā un izžāvēt. Visus citus (ar aci redzamus) lietiskos pierādījumus uz tiem (matus, stikla, augu u.c. daļiņas) izņemt pirms žāvēšanas.
- Šķiedru mikrodaļiņas no priekšmeta – nesēja izņemt ar plēvi. Plēvi attaisīt, pamatni ar lipīgo slāni uzlikt uz priekšmeta virsmas, nogludināt ar roku, un tad noņemt nost. Šo darbību atkārtoti turpināt, kamēr ir nolipināta priekšmeta virsma (vai virsmas daļa), kura varēja būt saskarē ar šķiedru materiālu. Darba beigās pamatnes lipīgo slāni ar izņemtajām mikrodaļiņām nosegt ar caurspīdīgo plēvi tā, lai viss slānis ir pilnīgi nosegts. Uz plēves atzīmēt, no kuras vietas ir izņemtas mikrodaļiņas. Plēves iesaiņot aploksnēs.

- Nagi un zemnagu saturs. Nogriezt (ar šķērēm) abu roku nagus, katras rokas nagu nogriezumus (labās un kreisās) iesaiņot atsevišķi un ievietot aploksnēs. Ieteicams vispirms ar lupu apskatīt, vai zem nagiem nav ieķērušies mati vai augu daļas, u.c. Ja zemnagu saturā vai uz nagiem ir lielas (ar aci redzamas) daļiņas (stikla, augu u.c.), tās izņemt (ar pincetes palīdzību), iesaiņot un uz iesaiņojuma uzrādīt, no kurienes izņemtas.
- Salīdzināmā šķiedru materiāla parauga un priekšmeta - nesēja materiāla parauga izņemšana. Paraugus (~1 cm²) izņemt ar pincetes un šķēru palīdzību. Paraugus no audumiem izgriezt tā, lai tajos būtu auduma pavedienu abi virzieni. Paraugus no trikotāžas materiāla izgriezt tā, lai tajos būtu adījuma cilpiņa. Krāsainu (raibu) materiālu paraugus izgriezt dažādās vietās, lai paraugos būtu materiāla visas krāsas.

UZMANĪBU!

Ja priekšmetu-nesēju paredzēts nodot ne tikai uz šķiedru mikrodaļiņu, bet arī uz cita veida ekspertīzēm, jāievēro, ka vispirms priekšmets-nesējs jānodod šķiedru mikrodaļiņu ekspertīzes veikšanai. Pēc citām ekspertīzēm (trasoloģijas, bioloģijas, tiesu medicīnas u.c.) priekšmets-nesējs nav derīgs šķiedru mikrodaļiņu ekspertīzei.

---

7. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, konkrētu izņemšanas vietu (piemēram, istabas loga rūts, džemperu priekšpuse u.t.t.) un datumu. Uz iesaiņojuma jābūt parakstiem un zīmogam.
- Izņemtos paraugus iesniedz kopā ar apskates protokolu, kurā norāda visu informāciju, kas var noderēt izpētei, un lēmumu par ekspertīzes noteikšanu.

8. Paraugu glabāšana un transportēšana

Paraugus un plēves uzglabā istabas temperatūrā. Mitrus priekšmetus-nesējus ir jāizžāvē. Ja nav iespējas izžāvēt priekšmetus-nesējus, tad noteikti lēmumā par ekspertīzes noteikšanu jāatzīmē, ka tie ir mitri.

Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

2. ŠĶIEDRU PARAUGU IZŅEMŠANA SEKSUĀLOS NOZIEGUMOS, JA NAV AIZDOMĀS TURĒTĀ

Atslēgas vārdi: šķiedras, kontakts, tikumība

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus šķiedru mikrodaļiņu izņemšanai seksuālajos noziegumos, ja nav aizdomās turētā.

Rekomendācija apraksta paraugu noformēšanas kārtību.

UZMANĪBU!

Nav salīdzināmā materiāla.

---

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem šķiedru materiālus seksuālo noziegumu gadījumos, ja nav aizdomās turētā.

UZMANĪBU!

Ja uz priekšmeta ir dažādi materiāli (pulvera pēdas, asinis, āda, šķiedras u.c.), tad, lai nepazaudētu tos – konsultēties ar VTEB ekspertiem par šo objektu izņemšanu.

---

3. Instrumenti un materiāli

- Balts halāts, cepurīte;
- polimērmateriāla cimdi bez talka;
- 70 % spirts;
- salvetes;
- smalka pincete;
- mazas šķērītes;
- plastmasas maisiņi ar aizspiedēju (6 x 8 cm);
- plastmasas konteineri;
- papīra aplokšnes un kārbas;
- speciālās caurspīdīgās plēves (~ 5 x 10 cm) šķiedru mikrodaļiņu izņemšanai, speciāla ķemmīte šķiedru izķemmēšanai no ķermeņa apmatojuma.

UZMANĪBU!

Nelietot izolācijas lentas vai citas līmlentas! No tām nav iespējams noņemt šķiedru mikrodaļiņas, un līdz ar to tā ir nederīgas tālākai izpētei.

---

4. Vispārējas prasības paraugu izņemšanai

- Jābūt ļoti uzmanīgam pie šķiedru mikrodaļiņu izņemšanas, lai izvairītos no piesārņojuma. Darbā izmantot – cimdus, halātus, cepurītes. Darba piederumus un galda virsmu, uz kuras apskata lietiskos pierādījumus, notīrīt ar spirta šķīdumu un salveti.
- Izņemt un iesaiņot paraugus pēc iespējas ātrāk pēc notikuma.
- Lietisko pierādījumu apskati jāveic uz balta blīva papīra.
- Roku pirkstu nagus nogriezt ar šķērēm.
- Ar ķemmi izķemmēt ārējo dzimumorgānu apmatojumu.

- Apģērbs un citi priekšmeti, uz kuriem varētu būt šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi, nedrīkst saskarties ar citiem šķiedru materiāliem (ar tā cilvēka apģērbu, kurš veic izņemšanu, ar mēbeļu audumiem, galdautiem utt.).
- Nav pieļaujama apģērba priekšmetu purināšana, mazgāšana, tīrīšana un cita veida darbības, kā rezultātā var pazust šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi.

UZMANĪBU!

Katru priekšmetu jāiesaiņo atsevišķi.

Uz ekspertīzi nosūtāmiem lietiskajiem pierādījumiem jābūt sausiem.

---

5. Darba gaita

- Jāievēro secība, izņemot dažādus izpētes objektus no cietušā apģērba priekšmetiem. Ja uz apģērba priekšmetiem ir lielas (ar aci redzamas) daļiņas (stikls, augi u.c.), tās ar pinceti izņemt un iesaiņot papīra aploksnēs. Uz iesaiņojuma norādīt, no kuras vietas tās ir izņemtas.
- Mitrus apģērbus, apavus, u.c. iesaiņot filtrpapīrā un izžāvēt. Ja uz apģērba, apaviem, u.c. priekšmetiem ir lielas (ar aci redzamas) daļiņas (piemēram, mati, stikls, augi u.c.), tās izņemt pirms žāvēšanas un iesaiņot atsevišķi, norādot uz iesaiņojuma, no kuras vietas tās ir izņemtas.
- Šķiedru mikrodaļiņas no apģērba priekšmetiem izņemt ar plēvi. Plēvi attaisīt, pamatni ar lipīgo slāni uzlikt uz priekšmeta virsmas, nogludināt ar roku, un tad noņemt nost. Šo darbību atkārtoti turpināt, kamēr ir nolipināta priekšmeta virsma (vai virsmas daļa), kura varēja būt saskarē ar šķiedru materiālu. Darba beigās pamatnes lipīgo slāni ar izņemtajām mikrodaļiņām nosegt ar caurspīdīgo plēvi tā, lai viss slānis ir pilnīgi nosegts. Uz plēves atzīmēt, no kuras vietas ir izņemtas mikrodaļiņas. Plēvi iesaiņot papīra aploksnēs.
- Nagi un zemnagu saturs. Nogriezt (ar šķērēm) abu roku nagus, katras rokas nagu nogriezumus (labās un kreisās) iesaiņot atsevišķi un ievietot aploksnēs. Ieteicams vispirms ar lupu apskatīt, vai zem nagiem nav ieķērušies mati vai augu daļas, u.c. Ja zemnagu saturā vai uz nagiem ir lielas (ar aci redzamas) daļiņas (mati, augi u.c.), tās izņemt (ar pincetes palīdzību), iesaiņot un uz iesaiņojuma uzrādīt, no kuras vietas tās ir izņemtas.
- Pievērst uzmanību ārējo dzimumorgānu apmatojumam. Izmantojot speciālas ķemmes, izķemmēt tos! Ķemmi iesaiņot noslēgtā konteinerā.
- Apģērba priekšmetu materiāla parauga izņemšana. Paraugus (~1 cm²) izņemt ar pincetes un šķēru palīdzību. Paraugus no audumiem izgriež tā, lai tajos būtu auduma pavedienu abi virzieni. Paraugus no trikotāžas materiāla izgriež tā, lai tajos būtu adījuma cilpiņa. Krāsainu (raibu) materiālu paraugus izgriež dažādās vietās, lai paraugos būtu materiāla visas krāsas.

UZMANĪBU!

Ja priekšmetu-nesēju paredzēts nodot ne tikai uz šķiedru mikrodaļiņu, bet arī uz cita veida ekspertīzēm, jāievēro, ka vispirms priekšmets-nesējs jānodod šķiedru mikrodaļiņu ekspertīzes veikšanai. Pēc citām ekspertīzēm (trasoloģijas, bioloģijas, tiesu medicīnas u.c.) priekšmets-nesējs nav derīgs šķiedru mikrodaļiņu ekspertīzei.

---

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, konkrētu izņemšanas vietu (piemēram, džemperā priekšpusē u.t.t.) un datumu. Uz iesaiņojuma jābūt arī parakstiem un zīmogam.

- Izņemtos paraugus ekspertīzei iesniedz kopā ar apskates protokolu, kurā norādīta visa izpētei noderīgā informācija, un lēmumu par ekspertīzes noteikšanu.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

Paraugus un plēves uzglabā istabas temperatūrā. Mitrus apgērba priekšmetus jāizžāvē. Ja nav iespējas izžāvēt apgērba priekšmetus, tad noteikti jāatzīmē, ka tie ir mitri.

Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

3. ŠĶIEDRU NOŅEMŠANA NO LĪĶA

Atslēgas vārdi: mati, šķiedras, šķiedru izpēte, nagi, zemnagu saturs, līķis

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus šķiedru mikrodaļiņu noņemšanai no līķa. Rekomendācija apraksta izņemto paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas noņem šķiedru materiālus no līķa notikuma vietās.

UZMANĪBU!

Ja uz līķa ir dažādi materiāli (pulvera pēdas, asinis, āda u.c.), tad, lai nepazaudētu tos – konsultēties ar VTEB ekspertiem par šo objektu izņemšanu.

---

3. Instrumenti un materiāli

- Balts halāts, cepurīte;
- polimērmateriāla cimdi bez talka;
- 70 % spirts;
- salvetes;
- smalka pincete;
- mazas šķērītes;
- plastmasas maisiņi ar aizspiedēju (6 x 8 cm);
- plastmasas konteineri;
- papīra aploksnēs un iepakojumi;
- speciālās caurspīdīgās plēves (~ 5 x 10 cm) šķiedru mikrodaļiņu izņemšanai;
- karte, uz kuras uzzīmēts cilvēka ķermenis ar marķējumu, lai var atzīmēt vietas, no kurām izņemtas šķiedras uz speciālajām caurspīdīgajām plēvēm;
- speciāla ķemmīte šķiedru izķemmēšanai no ķermeņa apmatojuma.

UZMANĪBU!

Nelietot izolācijas lentas vai citas līmlentas! No tām nav iespējams noņemt šķiedru mikrodaļiņas un līdz ar to tās ir nederīgas tālākai izpētei.

---

4. Vispārējas prasības paraugu izņemšanai

- Jābūt ļoti uzmanīgam pie šķiedru mikrodaļiņu izņemšanas, lai izvairītos no piesārņojuma. Darbā izmantot – cimdus, halātus, cepurītes. Darba piederumus notīrīt ar spirta šķīdumu un salveti.
- Izņemt un iesaiņot paraugus pēc iespējas ātrāk pēc notikuma.
- Līķa roku pirkstu nagus nogriezt ar šķērēm, katras rokas nagu nogriezumus (labās un kreisās) iesaiņot atsevišķi un ievietot aploksnēs.
- Ar ķemmi izķemmēt līķa matus un ķemmi iesaiņot noslēgtā konteinerā.
- Līķa apģērba priekšmeti, uz kuriem varētu būt šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi, nedrīkst saskarties ar citiem šķiedru materiāliem (ar tā cilvēka apģērbu, kurš veic izņemšanu, ar mēbeļu audumiem, galdautiem utt.).
- Nav pieļaujama līķa apģērba priekšmetu purināšana, mazgāšana, tīrīšana un cita veida darbības, kā rezultātā var pazust šķiedru mikrodaļiņu uzslāņojumi.

UZMANĪBU!

Katru priekšmetu jāiesaiņo atsevišķi.

Lietiskajiem pierādījumiem, kurus nosūta uz ekspertīzi, jābūt sausiem.

---

5. Darba gaita

- Jāievēro secība, izņemot dažādus izpētes objektus no līķa. Ja uz līķa ir lielas (ar aci redzamas) daļiņas (stikla, augu u.c.), tās izņemt (ar pincetes palīdzību), iesaiņot un uz iesaiņojuma uzrādīt, no kuras vietas izņemtas.
- Šķiedru mikrodaļiņu izņemšana no kaila līķa. Lieto plēves. Plēvi attaisīt, pamatni ar lipīgo slāni uzlikt uz ķermeņa daļas (rokas, kājas u.c), nogludināt ar roku, un tad noņemt nost. Šo darbību atkārtoti turpināt, kamēr ir nolipināta ķermeņa daļa, kura varēja būt saskarē ar šķiedru materiālu. Darba beigās pamatnes lipīgo slāni ar izņemtajām mikrodaļiņām nosegt ar caurspīdīgo plēvi tā, lai viss slānis ir pilnīgi nosegts. Uz plēves atzīmēt, no kuras vietas (ķermeņa daļas) ir izņemtas mikrodaļiņas. Plēves iesaiņot aploksnēs.
- Žņaugšanas gadījumā līķa kaklu nolipināt ar divām plēvēm – ar vienu plēvi kakla priekšpusi, ar otru – aizmuguri. Plēves iesaiņot un uz iesaiņojuma norādīt, no kuras vietas ir izņemtas mikrodaļiņas.
- Atdalītu ķermeņa daļu gadījumā atdalījuma vietas apskatīt ar lupu. Ja uz tām ir diegu fragmenti, mati, augi u.c., tos izņemt ar pinceti, iesaiņot un uz iesaiņojuma norādīt, no kuras vietas izņemti.
- Nagi un zemnagu saturs. Nogriezt abu roku nagus ar šķērēm, katras rokas nagu nogriezumus (labās un kreisās) iesaiņot atsevišķi un ievietot aploksnēs. Ieteicams vispirms ar lupu apskatīt, vai zem nagiem nav iekērušies mati, augu u.c. daļas. Ja zemnagu saturā vai uz nagiem ir lielas (ar aci redzamas) daļiņas (mati, augi u.c.), tās izņemt (ar pincetes palīdzību), iesaiņot un uz iesaiņojuma uzrādīt, no kuras vietas izņemtas.
- Apģērba priekšmetus no līķa izņemt pa kārtai. Nofotografēt vispirms vienu apģērba kārtu, noņemt to, tad nofotografēt nākošo apģērba kārtu, utt. Ja līķis nav identificēts, sīka informācija par apģērba priekšmetu izņemšanu ir svarīga.
- Salīdzinošo šķiedru materiālu paraugu izņemšana no līķa apģērba priekšmetiem. Paraugus (~1 cm²) izņemt ar pincetes un šķēru palīdzību. Paraugus no audumiem izgriezt tā, lai tajos būtu auduma pavedienu abi virzieni. Paraugus no trikotāžas materiāla izgriezt tā, lai tajos būtu adījuma cilpiņa. Krāsainu (raibu) materiālu paraugus izgriezt dažādās vietās, lai paraugus būtu materiāla visas krāsas.

UZMANĪBU!

Ja līķa apģērba priekšmetus ir paredzēts nodot ne tikai uz šķiedru mikrodaļiņu, bet arī uz cita veida ekspertīzēm, jāievēro, ka vispirms līķa apģērba priekšmeti ir jānodod šķiedru mikrodaļiņu ekspertīzes veikšanai. Pēc citām ekspertīzēm (trasoloģijas, bioloģijas, tiesu medicīnas u.c.) līķa apģērba priekšmeti nav derīgi šķiedru mikrodaļiņu ekspertīzei.

---

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Līķa aprakstīšanai izmanto speciālu karti, kurā tiek atzīmētas vietas, no kurienes izņemtas šķiedras.
- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, konkrētu izņemšanas vietu, datumu. Uz iesaiņojuma jābūt parakstiem un zīmogam.
- Izņemtie paraugi ir kopā ar apskates protokolu, kurā norāda visu informāciju, kas var noderēt izpētei, un lēmumu par ekspertīzes noteikšanu.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

Paraugus un plēves uzglabā istabas temperatūrā. Mitrus apgērba priekšmetus jāizžāvē. Ja nav iespējas izžāvēt apgērba priekšmetus, tad noteikti jāatzīmē, ka tie ir mitri.

Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB

Saīsinājumi: VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

4. KRĀSAS PĀRKLĀJUMU UN MATERIĀLU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: saskarsmes pēdas, krāsas uzslāņojumi, krāsas pārklājumi un materiāli, salīdzinošā izpēte.

1. Mērķis.

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus krāsas pārklājumu un materiālu izņemšanai, lai nosūtītu tos ekspertīzei.

Rekomendācija apraksta arī paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums.

Rekomendācija paredzēta inspektoriem – kriminālistiem un izziņas izdarītājiem, kas izņem krāsas paraugus ceļu satiksmes negadījumu vietās, zādzību, ielaušanās u.c. notikumu vietās.

3. Instrumenti un materiāli.

- Skalpeļi ar maināmiem uzgaļiem;
- pincetes;
- aizdarāmi plastmasas maisiņi;
- papīra aploksnes;
- dažāda lieluma plastmasas un kartona kārbas;
- baltas un melnas daktoplēves.

UZMANĪBU!

Nekad nelietot izolācijas lentas vai citas līmlentas! Tās ietekmē krāsas materiālus un var padarīt tos nederīgus tālākai izpētei.

---

4. Vispārīgas prasības krāsu paraugu izņemšanai.

Pievērst uzmanību, lai nesajauktu pētāmos un salīdzināmos paraugus:

- katru paraugu (pētāmo un salīdzināmo) izņemt ar citu skalpeļa uzgali;
- kamēr paraugi nav iesaiņoti, novietot tos, ievērojot distanci, lai tie nevarētu sajaukties;
- pēc iespējas ātrāk iesaiņot izņemtos paraugus;
- katru paraugu iesaiņot atsevišķā iesaiņojumā;
- daktoplēves ar dažādiem paraugiem noteikti iesaiņot katru atsevišķā aploksnē.

IETEICAMS

Iesaiņot un iesniegt ekspertam arī skalpeļu uzgaļus, kas tika izmantoti paraugu izņemšanai. Uzgaļus iesaiņo katru atsevišķā daktoplēves gabaliņā vai kārbīnā .

---

5. Paraugu izņemšana.

5.1. Ceļu satiksmes negadījumi.

- Salasīt lielos krāsas pārklājuma fragmentus un iesaiņot starp kartona gabaliem, lai nesalūztu.
- Ar pinceti salasīt nokritušus mazākus fragmentus un ievietot aploksnē vai kārbīnā.
- Svešus krāsas uzslāņojumus no a/m izņemt visā to laukumā, nokasot ar skalpeli vai noņemot ar daktoplēves palīdzību.
- Noņemot krāsas uzslāņojumus ar daktoplēvi, to attaisa, pamatni ar lipīgo slāni uzliek uz priekšmeta virsmas, nogludina ar roku, un tad noņem. Šo darbību atkārtoti turpina, kamēr ir noņemti visi krāsas uzslāņojumi uz priekšmeta virsma (vai virsmas daļas).

- Izņemtās mikrodaļiņas nosedz ar caurspīdīgo plēvi tā, lai viss pamatnes slānis ir pilnīgi nosegts. Uz plēves atzīmēt, no kuras vietas ir izņemti uzslāņojumi. Plēves iesaiņo aploksnēs.
- Izņemt a/m krāsas pārklājuma kontroles paraugus (paraugi jāizņem, tos nokasot līdz metālam, lai būtu visi pārklājuma slāņi).
- Tā izņem pārklājuma paraugus no visām a/m, kas iesaistītas CSNg (cietušais, vainīgais).
- Ja a/m ir bijusi pārkrāsota, izņem vairākus kontroles paraugus iespējami tuvu bojājuma vietai. Katras vietas krāsas pārklājuma paraugus iesaiņo atsevišķi.

IETEICAMS

Ja ir iespējams noņemt a/m detaļu, uz kuras ir svešas krāsas uzslāņojumi, tad labāk iesniegt ekspertīzei visu detaļu.

Nepieciešamības gadījumā iesniegt ekspertīzei arī visu a/m vai uzaicināt ekspertu izņemt paraugus a/m atrašanās vietā. Šādos gadījumos nepieciešams vispirms telefoniski sazināties ar ekspertu.

5.2. Ielaušanās.

- Apkārt uzlaušanas instrumenta pēdām ar skalpeli vai daktoplēvi izņem krāsas pārklājuma paraugus, lai tie saturētu visus pārklājuma slāņus. Ja iespējams, izņem lielāku virsmas paraugu (durvju stenderes, loga rāmja gabalu) ar visu krāsas pārklājumu un svešu materiālu uzslāņojumiem.
- Ja iespējams, iesniedz arī uzlaušanas instrumentu.
- Uz uzlaušanas instrumenta var būt krāsas pārklājumu uzslāņojumi arī no citiem uzlaušanas gadījumiem.
- Uzlaušanas instrumentu iesaiņo kārbā, papīrā vai plastmasas maisā, pirms tam nodrošinot tā darba virsmas aizsardzību, aptinot to ar papīru vai plastmasas plēvi.
- Ja uzlaušanas instrumentu ir nepieciešams nodot izpētei citu jomu ekspertiem, krāsas uzslāņojumus speciālists var noņemt ar daktiloplēvi, bet ieteicams pirms tam konsultēties ar ekspertu.
- Ja krāsas uzslāņojumus noņem ar daktoplēvi, tad:
  - ar skalpeli uzslāņojumus nokasa ļoti uzmanīgi, lai uz uzlaušanas instrumenta neveidotu jaunas trases;
  - noņem visus krāsas uzslāņojumus;
  - dažādas krāsas uzslāņojumus izņem uz atsevišķām plēvēm;
  - precīzi apraksta paraugu atrašanās vietu, un to raksturo (smērējums vai atsevišķa daļiņa, utt.);
  - krāsas kontroles paraugus izņem vietā, kur nav bijusi instrumenta iedarbība;
  - no instrumenta noņem arī paša instrumenta krāsas pārklājuma kontroles paraugus vietā, kura nav saskārusies ar objektu – nesēju.

5.3. Automobiļu zādzības.

- Krāsas pārklājuma paraugus izņem no dažādām a/m detaļām, norādot precīzu izņemšanas vietu.
- Krāsas pārklājuma paraugiem jāizņem visi slāņi.

IETEICAMS

Nepieciešamības gadījumā uz ekspertīzi var atgādāt arī visu a/m vai uzaicināt ekspertu uz a/m atrašanās vietu. Šādos gadījumos nepieciešams vispirms telefoniski sazināties ar ekspertu.

5.4. Apģērbs.

- Katru apģērba gabalu iesaiņo atsevišķi, tiem jābūt sausiem.
- Iesniedz tikai tos apģērba gabalus, kas varēja saskarties ar krāsotu virsmu.
- Ja apģērbu ir nepieciešams nodot izpētei citu jomu ekspertiem, to norāda lēmumā.

6. Lietisko pierādījumu noformēšana.

- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, izņemšanas vietu un datumu.
- Visiem izņemtajiem paraugiem pievieno sarakstu, kurā uzskaita visus objektus, kas izņemti notikuma vietā.
- Sarakstā uzrāda:
  - automobiļa marku, modeli, valsts numuru;
  - instrumenta marķējumu;
  - visu pārējo informāciju, kas var noderēt ekspertīzes gaitā.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana.

Paraugus uzglabā vēsumā un sausumā.

Ja paraugus paredzēts izmantot vairākām ekspertīzēm, jāņem vērā arī citas paraugu izņemšanas rekomendācijas.

Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

CSNg- Ceļu satiksmes negadījums

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

a/m – automobilis

5. STIKLA LAUSKU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: kontaktmateriāls (priekšmets-nesējs), stikls, stikla izstrādājums, stikla lauskas, stikla mikrolauskas, salīdzinošais stikla paraugs, veselais pa daļām.

1. Mērķis

Rekomendācija iesaka pamatprincipus stikla materiāla (stikla lausku) izņemšanai notikuma vietā, lai nosūtītu tos ekspertīzei. Rekomendācija apraksta paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem stikla paraugus ceļu satiksmes negadījumu vietās, zādzību, ielaušanās, smago noziegumu u.c. notikumu vietās.

3. Instrumenti un materiāli

- Daktiloskopiskās plēves (folija) ar baltu vai melnu slāni (želatīna slānis);
- pincetes;
- papīra aploksnis vai plastmasas maisiņi ar aizspiedēju;
- dažāda lieluma papīra un plastikāta maisi;
- ūdensizturīgs flomāsters.

UZMANĪBU!

Izņemot stikla paraugus, jāuzmanās, lai nesavainotos ar asu stiklu.

Jāuzmanās, lai neieelpotu fluorescento un ekonomisko lampu putekļus.

---

4. Vispārējās prasības stikla paraugu izņemšanai

- Pievērst uzmanību, lai salīdzināmais stikla materiāls nav piesārņots ar cita stikla izstrādājuma lauskām.
- Iesaiņot izņemtos stikla paraugus pēc iespējas ātrāk.
- Jāuzmanās, lai dažādās vietās izņemtie stikla paraugi netiktu sajaukti līdz to iesaiņošanai.
- Dažādu stikla materiālu paraugus izņemt ar dažādiem cimdkiem (ja šie stikla materiāli jāsalīdzina savā starpā)

UZMANĪBU!

Dažādās vietās izņemtos stikla paraugus jāiesaiņo atsevišķi.

---

5. Darba gaita

- Nav ieteicams izziņas izdarītājiem vai ekspertiem-kriminālistiem pašiem pētīt priekšmetu, uz kura ir stikla lauskas vai mikrolauskas (noņemt lauskas). Stikla mikrolauskas no priekšmeta-nesēja noņem eksperts Valsts tiesu ekspertīžu birojā.
- Salīdzināmā stikla paraugu izņem gan no oriģinālā izstrādājuma, gan no apkārtnes. Svarīgi – jāsavāc visas stikla lauskas, uz kurām ir marķējums vai sevišķas iezīmes. Paraugi jāiesaiņo atsevišķi, norādot, kur paraugs izņemts.

UZMANĪBU!

No sasistiem automašīnu, ēku logiem un vitrīnām stikls jāizņem atsevišķi no katras loga rūts vai vitrīnas un jāiesaiņo atsevišķi.

- Dažādu stikla materiālu piemēri:
  - stikls ar apsildes rievām (a/m);
  - stikls ar iekausētām metāla šķiedrām;
  - stikls ar krāsas (pēc krāsošanas vai pārkrāsošanas) vai ķītes uzslāņojumiem (lai iestiprinātu rāmī);
  - stikls ar nosmērējumiem (netīrumi);
  - dūmakains stikls;
  - stikls ar pārklājumiem (a/m logu stikli; TV; fluorescējošās lampas; brilles);
  - dekoratīvais stikls;
  - stikls ar gravējumiem;
  - optiskais stikls (lēcas; brilles);
  - kristāls, inkrustācijas u.c.

UZMANĪBU!

Ja ir jānosaka veselais pēc daļām, jāizņem pēc iespējas vairāk stikla fragmentu (ja iespējams, savākt pilnīgi visas stikla lauskas!).

5.1 Ceļu satiksmes negadījumi

- Mazu stikla lausku izņemšanai izmantot daktiloskopiskās plēves, piemēram, ja stikla lauskas jāsavāc no apģērba, a/m sēdekļa, paneļa, u.c. Nav ieteicams lietot līmplēvi (vai „skoču”), jo var stikla lausku noņemt no tām var būt apgrūtināta.
- Katrs apģērba priekšmets jāiesaiņo atsevišķi. Visbiežāk tās ir virsdrēbes (mētelis, bikses, pulovers, žakete, apavi).
- No visiem izsistajiem a/m logiem paraugus jāizņem atsevišķi (paraugi jāizņem no loga automašīnā – nav pieļaujams, ka izsistā loga lauskas savāc no sēdekļa vai zemes).
- Ja sasists a/m vējstikls – jāizņem paraugs, kurš satur gan ārējo, gan iekšējo stiklu. Ar ūdens izturīgu flomāsteru uzraksta, kurš ir ārējais, kurš iekšējais stikls.
- Stikla lauskas iesaiņo papīra aploksnēs vai plastmasas paketēs ar aizspiedēju. Uz aploksnis uzraksta:
  - no kura loga (priekšējā, sānu, utt.) izņemts stikla paraugs;
  - a/m marku, modeli, ražošanas gadu, reģistrācijas numuru;
  - visas atzīmes un a/m kodus (ja iespējams).
- Savākt visus sasisto apgaismes lukturu izkļaidētājstiklus.
- Ja a/m ir stikla jumts un tas ir sasists, jāizņem no tā paraugs.
- Ja izņem stiklu no sasistajiem apgaismes lukturiem, uz iesaiņojuma obligāti jānorāda no kādas puses tas ir (labās vai kreisās).
- A/m labo un kreiso pusi nosaka virzienā no vadītāja vietas uz priekšu.
- Ja ir izņemtas stikla lauskas no pagrieziena vai gabarīta apgaismojuma lukturiem, uz iesaiņojuma jānorāda ne tikai puse, bet arī vai tie ir priekšējie vai aizmugurējie.
- Ja ir sasists spoguļis (spoguļi), jāizņem paraugs no tā.

5.2 Ielaušanās gadījumi

- Ja ir ļaunprātīga bojāšana (sasisti logi), vispirms nofotografē sasisto stiklu (logu, vitrīnu, u.c.) – pēc tam savāc visas sasistās lauskas.
- No visiem sasistajiem logiem (vitrīnām, u.c.) izņem salīdzinošos paraugus. No rāmjiem izņemtā parauga lielums ~ 10x10 cm.

- Ja ir sasisti a/m logi – no katra sasistā loga izņem stikla paraugu. Ja sasists priekšējais vējstikls (līmētais stikls) – atzīmē, kurš slānis ir ārējais, kurš – iekšējais). No katra loga izņemto stiklu iepakoj atsevišķi.
- Aizdomās turēto personu katru apģērba priekšmetu iesaiņo atsevišķi. Parasti tās ir virsdrēbes (mētelis, bikses, pulovers, žakete, apavi, kā arī cepure un cimdi).
- Priekšmetu, ar kuru izsists logs, iesaiņo atsevišķi (šos priekšmetus var izmantot odoroloģiskajā ekspertīzē – tādēļ iesaiņo atbilstoši prasībām par odoroloģisko ekspertīzi).

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Ja stikla lauskas izņemtas uz daktiloskopiskās plēves, uz plēves aizmugures uzraksta parauga numuru, vietu, kur izņemts un datumu.
- Izņemtie stikla paraugi ir kopā ar apskates protokolu, lēmumu par ekspertīzes noteikšanu.
- Apskates protokolā norādīts stikla izstrādājuma veids (logs, durvis, vitrīna, a/m salona stikls, spogulis, uc.); informācija par etiķetēm uz stikla pudelēm; atzīmes uz stikla pudeļu dibieniem; utt.
- Cita informācija, kura var palīdzēt dziļākai izpētei un identifikācijai.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

Uz daktiloskopiskajām plēvēm izņemtās stikla lauskas uzglabā sausā vietā, vēsumā. Ja uz stikla lauskām ir citi uzslāņojumi, piemēram, asinis, uzglabā atbilstoši speciālām rekomendācijām.

6. AUGSNES PARAUGU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: augsnes paraugi (kontrolparaugi; salīdzinošie paraugi), augsnes uzslāņojumi, augsnes uzslāņojumu priekšmets-nesējs, salīdzinošā izpēte

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus augsnes uzslāņojumu un salīdzinošo augsnes paraugu savākšanai.

Rekomendācija apraksta arī izņemto paraugu noformēšanas kārtību un iesniedzamo dokumentu sarakstu.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem augsnes paraugus notikuma vietās.

3. Instrumenti un materiāli

- Lāpsta
- audekla maisiņi vai papīra paciņas
- kastītes
- lodīšu pildspalva

UZMANĪBU !

Augsnes salīdzinošo paraugu un objektu iesaiņošanai nav ieteicami polietilēna materiāli. Vēlams lietot nerūsējošā tērauda vai hromētus instrumentus, lai pilnībā izvairītos no paraugu piesārņošanas ar mikroelementiem un mikrodaļām no instrumentiem.

---

4. Vispārējas prasības salīdzinošo augsnes paraugu izņemšanai

4.1. Darbam notikuma vietā

- Efektīvi augsnes ekspertīzes rezultāti ir atkarīgi no pareizas salīdzinošo paraugu izņemšanas, iesaiņošanas un lietisko pierādījumu iesaiņošanas.
- Izņemtajiem salīdzinošajiem augsnes paraugiem ir jāraksturo notikuma vieta, tāpēc ir svarīgi ievērot paraugu ņemšanas ieteikumus.
- Notikuma vietas apskate jāveic iespējami īsākā laikā pēc augsnes uzslāņojumu priekšmeta-nesēja klātbūtnes notikuma vietā.
- Notikuma vietas apskates laikā jāpievērš uzmanība un protokolā jānorāda augsnes īpašās pazīmes un veģetācijas apraksts, t.i., tās pazīmes, kuras katram apvidum ir īpašas.
- Apskates rezultātus ir lietderīgi dokumentēt ar foto palīdzību.
- Protokolā jānorāda sekojoša informācija:
  - Iecirkņa raksturs (lauks, ceļš, mežmala, purvs utt.) un novietojums apvidū;
  - Veģetācijas apraksts un tās izvietojums gan aprakstāmajā iecirknī, gan blakus tam (mežs, parks, lauksaimniecības stādījumi; koki, augi, u.c.);
  - Apskatāmā un līdzās esošo iecirkņu augsnes apraksts;
  - Augsnes virsmas apraksts notikuma vietā, kur risinājusies cīņa, notikusi kustība, veikta darbība utt. (pļava, iela, ūdenskrātuves mala, u.c.);
  - Precīzs salīdzinošo paraugu ņemšanas vietas un veida apraksts;
  - Klimatiskie apstākļi notikuma vietas apskates laikā (lietus, sals, utt.).

- Nosakot augsnes ekspertīzi, aptaujājot lieciniekus, nepieciešams fiksēt visas izmaiņas, kas notikušas ar notikuma vietu no notikuma brīža līdz vietas apskatei un paraugu izņemšanai (piemēram, piesārņojums, rakšanas darbi un tml.).
- Ņem divu veidu augsnes paraugus:
  - Paraugi salīdzinošās izpētes veikšanai – paraugi no identificējamā iecirkņa, notikuma vietas;
  - Kontroles paraugi – paraugi no apvidus iecirkņiem, kas pieguļ identificējamajam iecirknim.
- Augsnes paraugu ņemšanai vienotu shēmu un veidu ieteikt ir grūti, jo objekta sastāvs un struktūra dažādos iecirkņos ir atšķirīgi. Noteicošais faktors izvēloties paraugu ņemšanas veidu un daudzumu, ir augsnes un augu segas viendabīgums pētāmajā iecirknī (jo neviendabīgāka augsne un augu sega, jo lielāks paraugu daudzums nepieciešams).
- Lokālos iecirkņos ar neviendabīgu augsnes segu (piem., iecirknis ar uzraktu augsni) salīdzinošo paraugu ņemšana ir īpaša. Ņemtajiem paraugiem ir jāraksturo visas augsnes segas neviendabības (īpaši tad, ja trūkst redzamu priekšmeta-nesēja kontakta pēdas ar augsni) neatkarīgi no tā, kas šo neviendabību ir radījis: dažādu augsnes horizontu sajaukšanās vai specifisku vielu piesaistīšana no citiem iecirkņiem. Tādējādi, šādos gadījumos izņemto augsnes paraugu skaits būs 2-3 reizes lielāks, nekā iecirknī ar viendabīgu augsnes segu.
- Ja ir redzamas objekta vilkšanas vai kustības pēdas iecirknī ar viendabīgu augsnes segu un veģetāciju, tad salīdzinošai izpētei nepieciešami vidēji 5 paraugi 10-15 m attālumā viens no otra (atkarīgs no vilkšanas pēdu garuma), bet, ja augsnes sega ir neviendabīga, tad 3-5 paraugi no katra iecirkņa, kas atšķiras ar augsnes vai veģetācijas raksturu.
- Ja notikuma vietā ir veikti rakšanas darbi (piem., nelikumīgs pieslēgums naftas vadam), tad salīdzinošie augsnes paraugi jāizņem ne tikai no augsnes virskārtas, bet arī tādā dziļumā, cik dziļi ir veikts šis nelikumīgais pieslēgums.

4.2. Darbam ar lietiskajiem pierādījumiem (priekšmetiem-nesējiem)

- Nepieciešams fiksēt visas izmaiņas, kas notikušas ar uztvērējpriekšmetu (priekšmetu-nesēju) no notikuma brīža līdz tā apskatei un izņemšanai ekspertīzes veikšanai (piemēram, objekta tīrīšana, lietošana un tml.).
- Augsnes uzslāņojumu priekšmeti-nesēji uzmanīgi jāiesaiņo katrs atsevišķā, vēlams papīra iesaiņojumā un jāiesniedz ekspertīzei, uzslāņojumus pēc iespējas nesabojājot, neaiztiekot, nenonemot.

5. Darba gaita

5.1. Darbam notikuma vietā

- Uzzīmējiet apvidus iecirkņa shēmu, norādot tajā gan dabīgās (reljefa paaugstinājumi, purvi, upju palienes, mežu ietverti lauki utt.), gan mākslīgās (ceļu uzbērums, dārzi, uzņēmumu teritorijas, grāvji utt.) robežas, kā arī augu valsts aprakstu. Shēmā jānorāda paraugu ņemšanas vietas, to numerācija un attālumi starp tām.
- Paraugu¹ ņemšana no atklātām vietām ar dabīgām vai mākslīgām robežām
  - ✓ **Notikuma vietā** (no kontaktējošās virsmas: pēdu nospiedumiem, cīņas vietas pēdām, transporta līdzekļa pēdu nospiedumiem utt.) jāņem vienu jaukto paraugu

¹ Paraugu izņemšanu izdara, ņemot augsnes virskārtu atbilstoši tā priekšmeta apmēriem, uz kura atrastas augsnes daļiņas, un tā iegrimis dziļumam. Ja priekšmeta virsma ir plaša, jāizņem vairāki paraugi 5 līdz 10 cm² platībā un 5-10 cm dziļumā (apavi, transporta līdzekļa riepas, nozieguma ierocis, ķermeņa daļas). Parauga svaram jābūt 100-200 gramu robežās.

no 2-4 punktiem vai 1-5 atsevišķus paraugus (atkarībā no notikuma vietas laukuma);

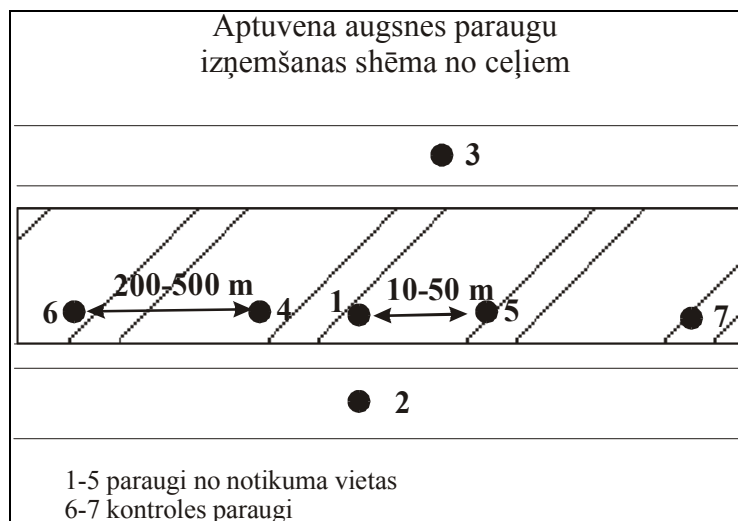
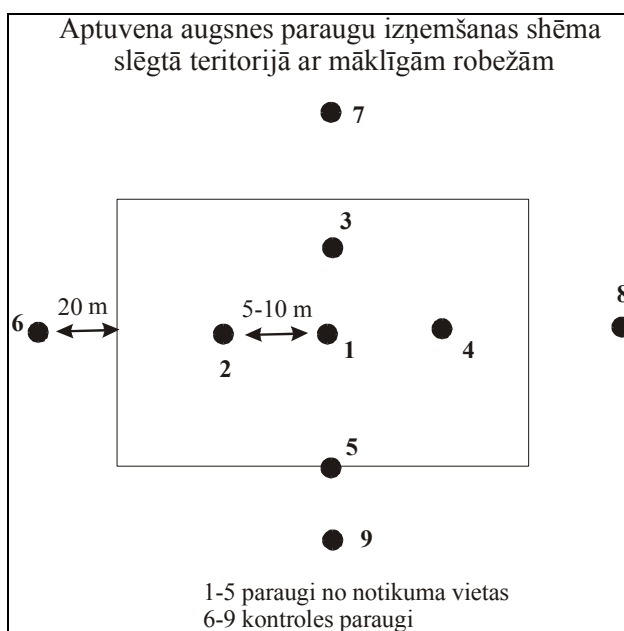
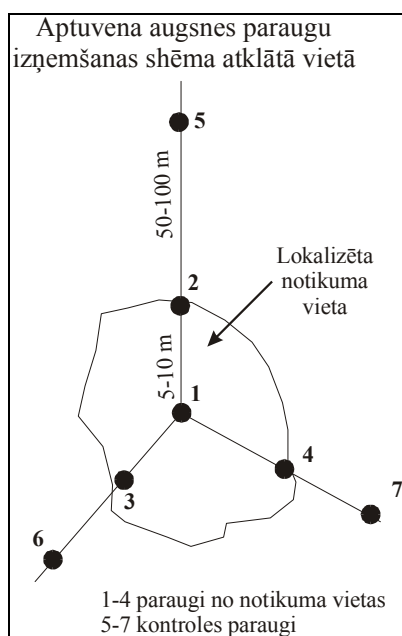
✓ Ja laukuma izmērs ir lielāks par 20x20 m, tad paraugi jāņem 3-4 punktos vienādā attālumā 5-10 m rādiusā no notikuma vietas; bet vienā virzienā izstiepta laukuma gadījumā – 2 punktos uz abām pusēm vienādos attāļumos no notikuma vietas.

✓ **Kontrolparaugi** - iecirknim ar dabīgām robežām jāņem ne vairāk kā 3-4 paraugi. Tie tiek ņemti ārpus izdalītā iecirkņa (notikuma vietas) vismaz 20 metru attāļumā no šī iecirkņa robežām.

✓ Kontrolparaugus iecirkņos ar mākslīgām, līdz ar to arī krasākām robežām (ceļi, būvbedres un tml.) var izņemt arī teritorijā, kas atrodas 2-5 m attāļumā no izdalītā iecirkņa (notikuma vietas).

✓ Paraugu daudzums - ~ 100 – 200 g.

- Katrs izņemtais paraugs jāiesaiņo atsevišķi, iepakojumi jāsanumurē. Uz iepakojuma jānorāda visas parauga izņemšanas īpatnības (izņemšanas laukums, dziļums utt.), parauga veids (salīdzinošais, kontrolparaugs).

UZMANĪBU!

Pēc katra parauga izņemšanas notīriet instrumentu, lai nākamajā paraugā neiekļūtu daļas no iepriekšējās parauga ņemšanas vietas. Ja iespējams, izņemiet katru paraugu ar savu instrumentu (piemēram, vienreizējās lietošanas karotēm).

5.2. Darbam ar lietiskajiem pierādījumiem (nesējobjektiem)

- Priekšmetus-nesējus ar augsnes uzslāņojumiem izņem notikuma vietas, aizdomās turamā mantu utt. apskates laikā.
- Priekšmeti-nesēji uzmanīgi jāiesaiņo katrs atsevišķā, vēlams papīra iesaiņojumā un jāiesniedz uz ekspertīzi uzslāņojumus pēc iespējas nesabojājot, neaiztiekot, nenonemot. Uz iepakojuma jānorāda ar izņemšanu saistītā informācija (kas, kur, kad izņemts, kas izdarījis izņemšanu utt.)

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Uz katra izņemtā salīdzināmā parauga un priekšmeta-nesēja iesaiņojuma norāda parauga numuru/objekta nosaukumu, izņemšanas vietu, izņemšanas apstākļus – piemēram salīdzinošajiem paraugiem - dziļumu utt., izņemšanas datumu, uzvārdu un telefona numuru personai, kas izdarījusi izņemšanu.
- Paraugiem pievieno lēmumu par augsnes ekspertīzes noteikšanu, shēmu, ja iespējams, arī notikuma vietas fotoattēlus. Lēmumā norāda jebkādu informāciju, kas varētu būt noderīga ekspertīzes veikšanā – cik lielā dziļumā izņemti salīdzinošie paraugi, utt.
- Ja ir jāidentificē augsnes rašanās vieta, tad izdarot apskati, nepieciešams norādīt:
  1. attiecīgā apvidus iecirkņa atrašanās (lauks, ceļš, mežmala, purvs utt.);
  2. attiecīgā apvidus iecirkņa un tam pieguļošo teritoriju aptuveni izmēri;
  3. augsnes un tās augu raksturs (piemēram, lapu vai skuju koku mežs, kartupeļu lauks utt.);
  4. vai uz augsnes virsmas ir tā priekšmeta materiāla daļiņas (audums, diegi), uz kura atrasti augsnes uzslāņojumi;
  5. vai uz augsnes atrodas specifiski priekšmeti vai tehnogēni piemaisījumi (stikls, celtniecības materiāli utt.)

UZMANĪBU!

Uzraksti uz iesaiņojumiem jāveic ar lodīšu pildspalvu, lai gadījumā, ja augsne ir mitra, uzraksti uz iesaiņojuma neizplūstu un būtu salasāmi.

---

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

Visi salīdzinošie paraugi un lietiskie pierādījumi jāglabā līdzīgos apstākļos.

Izņemtie paraugi un lietiskie pierādījumi pēc iespējas ātrāk ir jānogādā VTEB.

UZMANĪBU!

Ja izņemtie paraugi vai lietiskie pierādījumi ir mitri un tos nav iespējams nekavējoties nogādāt VTEB, tad jāievēro sekojoši norādījumi:

- Materiāli jāžāvē istabas temperatūrā (nekarsējot) līdz tie sasniedz gaisa sausu stāvokli.
  - Telpai, kurā notiek žāvēšana ir jābūt sausai un tīrai, tajā nedrīkst smēķēt, lai izvairītos no paraugu piesārņošanas ar aromātiskajiem oļūdeņražiem.
-

7. AUTOMOBĪĻA APGAISMOJUMA LUKTURU KVĒLSPULDŽU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: automobiļa apgaismojuma lukturis; kvēlspuldze, kvēlspuldzes kvēldiegs, tuvā-tālā apgaismojuma kvēlspuldze; pagrieziņa apgaismojuma kvēlspuldze, bremžu apgaismojuma kvēlspuldze; miglas apgaismojuma kvēlspuldze; atpakaļgaitas apgaismojuma kvēlspuldze; avārijas apgaismojuma kvēlspuldze; gabarīta apgaismojuma kvēlspuldze.

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus kvēlspuldžu izņemšanai no automobiļa apgaismojuma lukturiem, lai ekspertīze noteiktu vai kvēlspuldze ir degusi ceļu satiksmes negadījuma brīdī.

Rekomendācija apraksta kvēlspuldžu izņemšanas un noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem automobiļu apgaismojuma kvēlspuldzes pēc ceļu satiksmes negadījumiem, lai noskaidrotu vai kvēlspuldze ir degusi negadījuma brīdī.

3. Instrumenti un materiāli

- Dažāda lieluma plastmasas maisiņi ar aizspiedēju vai papīra aploksnes;
- kartona kastītes (vai cits pretsitien drošs iesaiņojums);
- skrūvgriežu komplekts;
- plakanknaibļu komplekts;
- asknaibles;
- metāla šķēres (taisnās un līkās)

4. Vispārīgas prasības kvēlspuldžu izņemšanai.

- Ieteicams izņemt un nosūtīt ekspertīzei ne tikai sasisto kvēlspuldzi, bet izņemt visas kvēlspuldzes, kuras varētu būt degušas ceļu satiksmes negadījuma brīdī (piemēram, sasista ir kreisās puses tuvā-tālā apgaismojuma kvēlspuldze – uz ekspertīzi nosūta ne tikai sasisto kvēlspuldzi, bet arī labās puses tuvā-tālā apgaismojuma kvēlspuldzi, visas gabarīta apgaismojuma kvēlspuldzes, utt.).
- Izņemt kvēlspuldzes pēc iespējas ātrāk – ja iespējams, ceļu satiksmes negadījuma vietā. Transportējot automobili ar sasistu kvēlspuldzi, ir augsta iespējamība pazaudēt kvēlspuldzes detaļas (piemēram, kvēldieģus, utt.).
- Ieteicams ekspertīzei izpētei iesniegt kvēlspuldzes no abiem ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem automobiļiem.
- Iesaiņojot sasistu kvēlspuldzi, jāpievērš uzmanība, lai netiktu nolauzti vai deformēti kvēldieģi vai to fragmenti, u.c. kvēlspuldzes sastāvdaļas.
- Jāpievērš uzmanība, lai uz iesaiņojuma pareizi tiktu norādīts, no kāda apgaismojuma luktura kvēlspuldze izņemta.
- Ieteicams pievienot shēmu par ceļu satiksmes negadījumu.

5. Darba gaita

- Pirms darba sākšanas jānofotografē automobīlis un kvēlspuldzes.
- Jāfiksē apgaismojuma slēdžu stāvoklis automobīlī. Jānoskaidro, vai ieslēdzot automobiļa aizdedzi, automātiski neiedegas apgaismojums.

- Pirms kvēļspuldzes izņemšanas no tās stiprinājuma vietas, vizuālas apskates rezultātā jāapraksta:
  - kvēļspuldzes stikla kolbas stāvoklis (vai ir sasista);
  - kvēļdiegu stāvoklis (deformācija, bojājumi);
  - kvēļdiegu turētāju un tuvā apgaismojuma ekrāna stāvoklis (deformācija).
- Ieteicams izņemt apgaismojuma lukturi kopā ar kvēļspuldzi. Ja tas nav iespējams, ļoti uzmanīgi izņem kvēļspuldzi.
- Ja kvēļspuldzes stikla kolba ir sasista, pirms apgaismojuma luktura vai kvēļspuldzes izņemšanas, paklāt zem apgaismojuma luktura/kvēļspuldzes papīru un savākt visus nobirumus, kurus kopā ar kvēļspuldzi iesniedz izpētei.
- Apskates protokolā precīzi jānorāda, kādam nolūkam kvēļspuldze paredzēta un kvēļspuldzes atrašanās vieta - labā vai kreisā puse; priekšpuse vai aizmugure. A/m labo un kreiso pusi nosaka virzienā no vadītāja vietas uz priekšu.
- Katru kvēļspuldzi iesaiņo atsevišķi.

UZMANĪBU!

Aukstā stāvoklī kvēļspuldzes kvēļdiegs ir trausls. Ja stikla kolba ir sasista, izņemšanas laikā kvēļdiegs viegli var nolūzt un tikt pazaudēts! Šādos gadījumos ieteicams zem kvēļspuldzes paklāt papīru, lai savāktu visus kvēļspuldzes izņemšanas gaitā nolūzušos fragmentus!

---

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Uz katra iesaiņojuma uzraksta a/m marku, modeli un a/m reģistrācijas valsts numuru.
- Uz katra iesaiņojuma jābūt norādītai apgaismojuma luktura vai kvēļspuldzes atrašanās vietai (labā vai kreisā puse, priekšpuse vai aizmugure) un no kāda apgaismojuma luktura kvēļspuldze izņemta.
- Izņemtie paraugi ir kopā ar ceļu satiksmes negadījuma shēmu un apskates protokolu.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

Kvēļspuldzes jāiesaiņo tā, lai transportējot tās būtu pretsitienu drošā, cietā iesaiņojumā un transportēšanas laikā netiktu saplēstas.

8. METĀLA PARAUGU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: saskarsmes pēdas, uzslāņojumi, metāli, sakausējumi, salīdzinošā izpēte.

8. Mērķis.

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus metāla paraugu izņemšanai, lai nosūtītu tos ekspertīzei.

Rekomendācija apraksta arī paraugu noformēšanas kārtību.

9. Pielietojums.

Rekomendācija paredzēta inspektoriem – kriminālistiem un izziņas izdarītājiem, kas notikumu vietās izņem metālu paraugus.

10. Instrumenti un materiāli.

- Dažādi instrumenti (zāģi, skrūvgrieži un skalpeļi ar maināmiem uzgaļiem u. c.);
- pincetes;
- aizdarāmi plastmasas maisiņi;
- papīra aploksnes;
- dažāda lieluma plastmasas un kartona kārbas;
- daktoplēves ar želatīna pārklājumu.

UZMANĪBU!

Nekad nelietot izolācijas lentas vai citas līmlentas!

---

11. Vispārīgas prasības metālu paraugu izņemšanai.

Pievērst uzmanību, lai nesajauktu pētāmos un salīdzināmos materiālus:

- katru paraugu (pētāmo un salīdzināmo) izņemt ar citu skalpeļa uzgali;
- kamēr paraugi nav iesaiņoti, novietot tos, ievērojot distanci;
- pēc iespējas ātrāk iesaiņot izņemtos paraugus;
- katru paraugu iesaiņot atsevišķā iesaiņojumā;
- daktoplēves ar dažādiem paraugiem noteikti iesaiņot katru atsevišķā aploksnē.

IETEICAMS

Iesaiņot un iesniegt ekspertam arī skalpeļu uzgaļus, kas tika izmantoti paraugu izņemšanai. Uzgaļus iesaiņo katru atsevišķā daktoplēves gabaliņā vai kārbīņā.

---

12. Paraugu izņemšana.

5.1. Metāla priekšmeti un izstrādājumi.

- Katru metāla izstrādājumu iesaiņo atsevišķā iepakojumā.
- Ja uz priekšmetiem ir citu materiālu uzslāņojumi, tad šīm vietām nodrošina virsmas aizsardzību, aptinot tās ar papīru vai plastmasas plēvi.
- Ja metāla priekšmetu paredzēts nosūtīt vairākām ekspertīzēm, to uzrāda lēmumā par ekspertīzes noteikšanu.
- Ja metāla priekšmetu skaits ir ļoti liels, tos sadala grupās pēc vizuālām pazīmēm (krāsas, formas, izmēriem) un ekspertīzei iesniedz izlases veidā.
- Ja metāla priekšmets ir ļoti liela izmēra, pēc iepriekšējas norunas ekspertu var uzaicināt uz tā atrašanās vietu, nodrošinot izņemšanai nepieciešamos palīglīdzekļus un instrumentus (kāpnes, zāģus, pagarinātājus u.c.).

- Ja no metāla priekšmeta izņem nelielus fragmentus, izņemšanas veids un instruments jāuzrāda apskates protokolā vai lēmumā par ekspertīzes noteikšanu. Izņemšanai izmantoto instrumentu vēlams nosūtīt kopā ar izņemtajiem paraugiem.

5.2. Metāla mikrodaļiņas.

- Redzamas metāla daļiņas izņem ar pinceti un ievieto papīra vai plastmasas paciņā.
- Priekšmetu, uz kura iespējami metāla mikrodaļiņu uzslāņojumi, vēlams iesniegt pilnībā, tā virsmu aizsargājot, ietinot to papīrā vai plastmasas plēvē.
- Ja priekšmetu ar metāla uzslāņojumiem nevar iesniegt pilnībā, no tā vēlams izgriezt gabalu ar metāla daļiņu uzslāņojumiem vai metāla uzslāņojumus izņemt ar daktoplēvi.
- Izgriežot priekšmeta gabalu, jāuzrāda izņemšanas apstākļi.
- Vēlams izņemšanas instrumentu pievienot iesniegtajiem priekšmeta – nesēja gabaliem.
- Ja metāla uzslāņojumus izņem ar daktoplēvi, tad:
  - ar skalpeli uzslāņojumus nokasa ļoti uzmanīgi, lai uz objekta – nesēja virsmas neveidotu jaunas trases;
  - noņem visus metāla daļiņu uzslāņojumus;
  - precīzi apraksta paraugu atrašanās vietu, dod sīku to raksturojumu;
  - metāla pamatnes (objekta - nesēja) kontroles paraugus izņem vietā, kur nav bijusi saskare ar pētāmajām metāla daļiņām;
  - no iedarbības instrumenta izņem metāla kontroles paraugus vietā, kura nav saskārusies ar objektu – nesēju.

5.3. Apģērbs.

- Katru apģērba gabalu iesaiņo atsevišķi, tiem jābūt sausiem.
- Iesniedz tikai tos apģērba gabalus, uz kuriem varēja palikt metāla daļiņu uzslāņojumi.
- Ja apģērbu paredzēts sūtīt uz dažādām ekspertīzēm, to norāda lēmumā.

13. Lietisko pierādījumu noformēšana.

- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, izņemšanas vietu un datumu. Uz iesaiņojuma jābūt arī parakstiem un zīmogam.
- Visiem izņemtajiem paraugiem pievieno sarakstu, kurā uzskaita visus objektus, kas izņemti notikuma vietā.
- Sarakstā uzrāda:
  - priekšmeta nosaukumu;
  - instrumenta marķējumu;
  - visu pārējo informāciju, kas var noderēt ekspertīzes gaitā.

14. Paraugu glabāšana un transportēšana.

Paraugus uzglabā sausumā.

Ja paraugus paredzēts izmantot vairākām ekspertīzēm, jāņem vērā arī citas paraugu izņemšanas rekomendācijas.

Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

9. DZĪVNIĒKU MATU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: mati, matu uzslāņojumu priekšmets-nesējs, salīdzinošā izpēte

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus dzīvnieku matu (vai matu daļiņu) izņemšanai, lai nosūtītu tos ekspertīzei. Rekomendācija apraksta paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem dzīvnieku matus (vai matu daļiņas) notikuma vietā, no cietušā un aizdomās turētā apģērba, u.c.

3. Instrumenti un materiāli

- Speciālas caurspīdīgas plēves mikrodaļiņu izņemšanai;
- pincetes (mazu priekšmetu ņemšanai);
- papīra aploksnes vai plastmasas maisiņi ar aizspiedēju;
- papīrs;
- polimērmateriāla cimdi;
- ūdensizturīgs flomasters.

4. Vispārējās prasības dzīvnieku matu izņemšanai

- Ja uz priekšmetiem-nesējiem ir mati vai matu daļiņas, vēlams tos nosūtīt uz ekspertīzi, nenonēmot matus.
- Dzīvnieku matus vai matu daļiņas no priekšmeta virsmas izņem tikai tad, ja uz priekšmeta - nesēja ir daži mati vai to nav iespējams nosūtīt uz biroju.

UZMANĪBU!

Ja uz priekšmeta ir dažādi materiāli (pulvera pēdas, asinis, āda, šķiedras u.c.), tad, lai nepazaudētu tos – konsultējieties ar VTEB ekspertiem par šo objektu izņemšanu.

---

5. Paraugu izņemšana

- Priekšmetus-nesējus ar dzīvnieku matiem izņem notikuma vietā, aizdomās turamā vai cietušā mantu apskates laikā, utt..
- Priekšmetus, uz kuriem varētu būt dzīvnieka mati, uzmanīgi jāiesaiņo, katru atsevišķā, vēlams papīra iesaiņojumā tā, lai mati netiktu pazaudēti, kā arī lai nenāktu klāt sveši. Uz iepakojuma jānorāda ar izņemšanu saistītā informācija (kas, kur, kad izņemts, kas izdarījis izņemšanu utt.).
- Ja uz priekšmeta - nesēja ir daži mati, tos ar pinceti noņem un iesaiņo papīrā, kuru ieliek aploksnē vai plastmasas maisiņā ar aizspiedēju. Uz iesaiņojuma norāda, no kuras vietas mati ir noņemti.
- Ja dzīvnieku matus no priekšmeta-nesēja nav iespējams noņemt ar pinceti, tos var noņemt ar plēvi (speciālās caurspīdīgās plēves mikrodaļiņu izņemšanai). Plēvi attaisa, pamatni ar lipīgo slāni uzliek uz priekšmeta virsmas, nogludina ar roku, un tad noņem nost. Šo darbību atkārtoti turpina, kamēr ir nolipināta visa priekšmeta virsma. Darba beigās pamatnes lipīgo slāni ar izņemtajām mikrodaļiņām nosedz ar caurspīdīgo plēvi tā, lai viss slānis ir pilnīgi nosegts. Uz plēves atzīmē, no kuras vietas mati vai matu daļiņas ir noņemtas. Plēvi iesaiņo.

- Nav pieļaujama priekšmetu-nesēju (apģērba priekšmetu, u.c.) purināšana, mazgāšana, tīrīšana un cita veida darbība, kas noved pie matu daļiņu zuduma.
- Salīdzinošos matu paraugus no dzīvnieka ķermeņa izņem, tos **izraujot** (nedrīkst nogriezt) no dažādām dzīvnieka ķermeņa vietām (muguras, sāniem, vēdera, galvas, kājām, astes). Ja dzīvnieks ir plankumains, matu paraugi jāizrauj no katra krāsas plankuma. Izrautos matus iesaiņo papīrā, kuru ieliek aploksnē vai plastmasas maisiņā ar aizspiedēju. Katrs paraugs jāiesaiņo atsevišķi, obligāti norādot ķermeņa vietu, no kuras tas iegūts.

UZMANĪBU!

Uz ekspertīzi nosūtāmiem lietiskajiem pierādījumiem jābūt sausiem.

---

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, konkrētu izņemšanas vietu un datumu. Uz iesaiņojuma jābūt parakstiem un zīmogam.
- Paraugiem pievieno sarakstu, kurā uzskaita visus objektus, kas izņemti notikuma vietā, no cietušā un aizdomās turētā apģērba u.c. Sarakstā uzrāda:
  - priekšmeta nosaukumu;
  - visu pārējo informāciju, kas var noderēt ekspertīzes gaitā.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

- Paraugus un plēves uzglabā istabas temperatūrā. Mitrus priekšmetus-nesējus ir jāizžāvē. Ja nav iespējas izžāvēt priekšmetus-nesējus, noteikti jāatzīmē, ka tie ir mitri.
- Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

10. AUGU VALSTS IZCELSMES OBJEKTU IZŅEMŠANA

Atslēgas vārdi: augi, augu uzslāņojumu priekšmets-nesējs, salīdzinošā izpēte.

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus augu valsts izcelsmes objektu (augu, augu daļiņu) izņemšanai, lai nosūtītu tos ekspertīzei. Rekomendācija apraksta paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem augu valsts objektus notikuma vietā, no cietušā un aizdomās turētā apģērba, u.c.

3. Definīcijas

Augu valsts izcelsmes objekti (augi un augu daļiņas): koksnes, stiebri, saknes, lapas un to daļiņas, ziedi, sēklas, ziedputekšņi, sporas, ķērpji, aļģes u.c.

4. Instrumenti un materiāli

- Speciālas caurspīdīgas plēves mikrodaļiņu izņemšanai;
- pincetes (darbam ar maziem priekšmetiem);
- šķēres;
- skalpelis;
- lāpstiņa;
- papīra aploksnes;
- dažāda lieluma papīra maisi;
- dažāda lieluma papīra lapas;
- kartona kastītes;
- polimērmateriāla cimdi.

5. Vispārējās prasības augu valsts objektu izņemšanai

- Ja uz priekšmeta-nesēja ir augu valsts objekti (augi un augu daļiņas), vēlams uz ekspertīzi nosūtīt priekšmetu, nenoņemot augus vai to daļiņas.
- Augu valsts objektus no priekšmeta virsmas izņem tikai tad, ja uz priekšmeta-nesēja (apģērba u.c.) ir daži augi (1 – 5) vai to nav iespējams nosūtīt uz biroju.

UZMANĪBU!

Ja uz priekšmeta ir dažādi materiāli (pulvera pēdas, asinis, āda, šķiedras u.c.), tad, lai nepazaudētu tos – konsultējieties ar VTEB ekspertiem par šo objektu izņemšanu.

5.1 Paraugu izņemšana

- Priekšmetus-nesējus ar augu valsts izcelsmes objektiem (augiem) izņem notikuma vietā, aizdomās turamā mantu apskates laikā, utt..
- Priekšmetus, uz kuriem varētu būt augu valsts izcelsmes objekti (augi, augu daļiņas), uzmanīgi jāiesaiņo, katru atsevišķā, vēlams papīra iesaiņojumā tā, lai šie augi netiktu pazaudēti, kā arī lai nenāktu klāt sveši. Uz iepakojuma jānorāda ar izņemšanu saistītā informācija (kas, kur, kad izņemts, kas izdarījis izņemšanu utt.).
- Ja uz priekšmeta - nesēja ir daži augu valsts izcelsmes objekti (daļiņas), tos ar pinceti noņem un iesaiņo papīrā, kuru ieliek aploksnē vai kastītē. Uz iesaiņojuma jāuzrāda, no kuras vietas tie ir izņemti.

- Augu valsts izcelsmes objektu (augu, augu daļiņas) noņemšana no priekšmeta – nesēja ar plēvi maz vēlama un ir pieļaujama tikai tad, ja nav noņemt ar pinceti vai priekšmetu nosūtīt uz ekspertīzi.
- Nav pieļaujama priekšmetu-nesēju (apģērba priekšmetu u.c.) purināšana, mazgāšana, tīrīšana un cita veida darbība, kas noved pie augu daļiņu zuduma.

UZMANĪBU!

Nelietot izolācijas lentas vai citas līmlentas un daktiloskopiskās plēves! No tām nav iespējams noņemt augu valsts izcelsmes objektu daļiņas, un līdz ar to padara tās nederīgas tālākai izpētei.

5.2. Darbs notikuma vietā

- Efektīvi augu valsts izcelsmes objektu ekspertīzes rezultāti ir atkarīgi no pareizas salīdzinošo paraugu izņemšanas, līdz ar to vēlama speciālista konsultācija pirms paraugu izņemšanas un dažreiz speciālista piedalīšanās.
- Ja salīdzinošās izpētes veikšanai notikuma vietā ir jāizņem augstākie augi (piemēram: graudzāles), tos nogriež ar skalpeli vai šķērēm pie auga pamata (pie saknes).
- Ja salīdzinošās izpētes veikšanai notikuma vietā ir jāizņem zemākie augi:
  - a) aļģes un ķērpjus, kuri ir uz cieta substrāta, nokasa ar skalpeli līdz substrātam;
  - b) aļģes un ķērpjus, kuri ir uz mīksta substrāta, nokasa ar skalpeli vai lāpstiņu kopā ar substrāta augšējo slāni.
- Notikuma vietā izņemtie augu valsts izcelsmes objekti (augi, augu daļiņas) jāiesaiņo papīra aploksnē, papīra maisā vai kartona kastē.
- Protokolā jānorāda iecirkņa raksturs (lauks, ceļš, mežmala, purvs utt.) un, ja ir iespējams, jādod iecirkņa botāniskais sastāvs (norādīt augu sugas) un notikuma vietas fotoattēlus.

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Uz katra parauga iesaiņojuma uzraksta parauga numuru, konkrētu izņemšanas vietu un datumu. Uz iesaiņojuma jābūt arī parakstiem un zīmogam.
- Paraugiem pievieno sarakstu, kurā uzskaita visus objektus, kas izņemti notikuma vietās, no cietušā un aizdomās turētā apģērba, u.c. un, ja ir iespējams, notikuma vietas fotoattēlus.
Sarakstā uzrāda:
  - priekšmeta nosaukumu;
  - visu pārējo informāciju, kas var noderēt ekspertīzes veikšanai.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

- Paraugus uzglabā istabas temperatūrā. Mitrus priekšmetus-nesējus ir jāizžāvē istabas temperatūrā. Ja nav iespējas izžāvēt priekšmetus-nesējus, tad noteikti jāatzīmē, ka tie ir mitri.
- Paraugi pēc iespējas ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

11. PARAUGU IZŅEMŠANA PĒC UGUNSGRĒKA

Atslēgas vārdi: ugunsgrēks, degšanu veicinošas vielas, izdedži, burkas paraugu (izdedžu) izņemšanai, speciāla polimērmateriāla maisi paraugu (izdedžu) izņemšanai.

1. Mērķis

Metodiskā rekomendācija iesaka pamatprincipus izdedžu paraugu izņemšanai, lai nosūtītu tos ekspertīzei ugunsgrēka cēloņa noskaidrošanai.

Rekomendācija apraksta paraugu noformēšanas kārtību.

2. Pielietojums

Rekomendācija paredzēta ekspertiem – kriminālistiem un citiem izziņas izdarītājiem, kas izņem izdedžu paraugus gadījumos, ja ir aizdomas par ļaunprātīgu dedzināšanu, lietojot viegli uzliesmojošus šķidrums vai degšanu veicinošus šķidrums (vielas): benzīnu, petroleju, dīzeļdegvielu un katlu kurināmo, citus naftas produktus, spirtus, acetonu, šķīdinātājus, utt.

3. Instrumenti un materiāli

- Stikla burkas ar platu kaklu un uzskrūvējamo vāciņu. Burku tilpums no 200 ml (0,2 l) līdz 2500 ml (2,5 l);
- speciāla polimērmateriāla maisi;
- speciālas lāpstiņas;
- šķēres;
- zāģi, asknaibles (parauga sasmalcināšanai, lai varētu to ievietot burkā);
- speciālas etiķetes un veidlapas;
- speciāli cimdi, apavi, kombinezoni, lai ņemot paraugus aizsargātos no traumām.

UZMANĪBU!

Visiem instrumentiem jābūt tīriem, jo tas var ietekmēt izpētes rezultātus. Pēc paraugu ņemšanas instrumenti jānotīra.

---

4. Vispārīgas prasības paraugu izņemšanai.

- Pirms izbaušanas uz ugunsgrēka vietu jāpārbauda, vai ir visi nepieciešamie instrumenti un materiāli.
- Pirms ugunsgrēka vietas apskates jāuzvelk aizsargtērps.
- Visi savāktie paraugi jāiesaiņo stikla burkās vai speciālos polimērmateriāla maisos.
- Paraugi jāņem (ja iespējams) vietās, kur pēc ugunsgrēka nav notikušas izmaiņas - nav notikusi cilvēka iedarbība uz ugunsgrēka vietu. Piemēram, uz ugunsdzēsēja vai notikuma vietas apskates veicēja apaviem var būt naftas produktu vai putu rādītā uzslāņojumi, kas var izmainīt ugunsgrēka izdedžu (vietas) sastāvu, un rezultātā ietekmēt laboratorijas pētījumu rezultātus. Ja nav iespējams paņemt paraugu vietā, kur nav bijusi saskarsme ar cilvēkiem vai priekšmetiem, kas varētu ietekmēt analīzes rezultātus vai tas nav zināms, to obligāti uzrāda protokolā. Protokolā tāpat obligāti jāuzrāda visi līdzekļi, kas tika lietoti ugunsgrēka dzēšanai.
- Dažādās vietās ņemtie paraugi jāiesaiņo atsevišķi – katru savā burkā vai speciālajā polimērmateriāla maisā.

5. Darba gaita

- Vispirms veic iespējamā ļaunprātīgā ugunsgrēka (aizdedzināšanas) vietas vizuālu apskati. Nosaka ugunsgrēka cilmvietu (ugunsgrēka izcelšanās vieta), kur varētu būt

palikušas šķidrums pēdas, ar kura palīdzību izdarīta aizdedzināšana, un ņem paraugus analīzei no šīs vietas.

- Ja paraugs ir pārāk liels un to nav iespējams ievietot burkā vai speciālajā polimērmateriāla maisā, tas jāasmalcina (sagriezt, sazāģēt, utt. atkarībā no materiāla) līdz vajadzīgajam izmēram. Burkā vai maisā paraugu iepilda ne vairāk par 2/3 tilpuma.
- Pirms burkas aiztaisīšanas ar vāciņu, jānotīra tās augšējā mala, lai burku varētu hermētiski aizvērt.

6. Lietisko pierādījumu noformēšana

- Aprakstam un materiāla noformēšanai izmanto speciālas veidlapas un etiķetes.
- Veidlapā norāda:
  - cik paraugu ņemts analīzei;
  - datumu un laiku, kad ņemts paraugs;
  - datumu un laiku, kad noticis ugunsgrēks;
  - ugunsgrēka vietu (adresi);
  - no kādas konkrētās vietas ņemts paraugs (piemēram, istaba, grīda, siena utt.);
  - kāds paraugs ņemts (dēļa, paklāja, mēbeļu fragments utt.), ja eksperts to var noteikt;
  - kādi līdzekļi tika lietoti ugunsgrēka dzēšanai.
- Uz etiķetes norāda:
  - parauga numuru (ja ņemti vairāki paraugi);
  - datumu un laiku, kad ņemts paraugs;
  - no kādas konkrētas vietas ņemts paraugs (piemēram, istaba, grīda, siena utt.)
- Uz iesaiņojuma jābūt parakstiem un zīmogam.

7. Paraugu glabāšana un transportēšana

Paraugus uzglabā istabas temperatūrā no gaismas aizsargātā vietā (tumša istaba, skapis, kaste utt.). Burkas vai speciālos polimērmateriāla maisus ar paraugiem jāiepako tā, lai transportējot tie nesaskartos viens ar otru vai ar citiem priekšmetiem un netiktu saplēsti. (Piemēram, burkas iepakot kastē un uz iepakojuma norādīt, ka ir plīstošs priekšmets.)

Paraugi pēc iespējās ātrāk jānogādā VTEB.

Saīsinājumi:

VTEB – Valsts tiesu ekspertīžu birojs

12. Šķiedru un tekstilizstrādājumu, krāsas pārklājumu, stikla, augsnes, polimeru izstrādājumu un to fragmentu, automobiļu kvēlspuldžu, metāla, dzīvnieku matu, augu izcelsmes paraugu iesaiņošana un uzglabāšana.

Objekts	Iesaiņojums	Glabāšana	Piezīmes
Stikla lauskas	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - papīra aploksnes 	Sausā vietā	Stikla izstrādājumu vai lauskas var nodot uz: <ul style="list-style-type: none"> - stikla ekspertīzi; - pirkstu nospiedumiem (ja lauskas ir pietiekami lielas); - bioloģiju – asinis vai siekalas (pudele, glāze, u.c.); - odoroloģiju
Naftas produkti vai viegli uzliesmojošas vielas (aizdomas par ļaunprātīgu dedzināšanu)	<ul style="list-style-type: none"> - stikla burkas ar hermētisku vāku; - speciāla polimērmateriāla maisi 	Sausā, vēsā vietā	
Eļļas, smērvielas	Stikla burkas ar hermētisku vāku	Vēsā vietā	
Krāsas pārklājumi un materiāli	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - papīra aploksnes; - plastmasas un kartona kārbas 	Sausā vietā	
Šķiedras un tekstilizstrādājumi	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - papīra aploksnes; - papīra maisi un kartona kārbas 	Sausā vietā <u>Mitru apģērbu obligāti izžāvēt (nežāvēt karstumā vai ar ventilatoru)!</u>	Ja tekstilizstrādājums jānodod uz vairākām ekspertīzēm, šķiedru ekspertīze jāveic vispirms! Tekstilizstrādājumus var nodot uz: <ul style="list-style-type: none"> - šķiedru ekspertīzi; - stikla ekspertīzi; - augsnes ekspertīzi; - bioloģiju – asinis, sperma, siekalas; - trasoloģiju; u.c.

Objekts	Iesaiņojums	Glabāšana	Piezīmes
Priekšmeti, uz kuriem var būt šķiedru mikrodaļiņas (naži, šķēres, darba rīki, u.c.)	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - papīra aploksnes; - papīra maisi un kartona kārbas 	Sausā vietā <u>Mitru priekšmetu obligāti izžāvēt (nežāvēt karstumā vai ar ventilatoru)!</u>	<p><u>Ja priekšmets jānodod uz vairākām ekspertīzēm, šķiedru ekspertīze jāveic vispirms!</u></p> <p>Priekšmetus var nodot uz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - šķiedru ekspertīzi; - stikla ekspertīzi; - augsnes ekspertīzi; - bioloģiju – asinis, sperma, siekalas; - trasoloģiju; u.c.
Augsne	<ul style="list-style-type: none"> - audekla maisiņi vai papīra paciņas - kartona kastītes 	Sausā vietā Mitra augsne jāizžāvē istabas temperatūrā	
Polimērmateriāla izstrādājumi (līmlentas, līmes, polimērmateriāla auklas, pogas, a/m plastmasas detaļu fragmenti, u.c.)	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - papīra aploksnes; - papīra maisi un kartona kārbas 	Sausā vietā	<p>Priekšmetus var nodot uz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - polimērmateriālu ekspertīzi; - pirkstu nospiedumiem (piemēram, līmlentas); - trasoloģiju
Metāls	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - plastmasas un kartona kārbas 		
Automobiļu kvēlspuldzes	<ul style="list-style-type: none"> - plastmasas maisiņi ar aizspiedēju; - papīra aploksnes; - kartona kārbas vai cits pretsitienu drošs iesaiņojums 	Pretsitienu drošā vietā	
Dzīvnieku mati	<ul style="list-style-type: none"> - papīra aploksnes 	Sausā vietā	
Augu valsts objekti	<ul style="list-style-type: none"> - papīra aploksnes, papīra maisi, kartona kastes 	Sausā vietā	